

UA kriis ja seadusliku esindajata lapsed

06. aprill 2022

Sotsiaalministeerium

Rändekriisi üheks haavatavamaks sihtgrupiks on saatjata alaealised välismaalased (SAV), kes reisivad ilma täiskasvanud saatjata. Tegemist on laste või noorukitega, kellel puuduvad teekonnal vanemad või hooldajad.

Lisaks vajavad UA põgenike puhul täiendavat tähelepanu **lapsed, kes on antud sugulaste, tuttavate, sõprade, treenerite või muude lapsele tuttavate isikute hoole alla. Nendel lastel puudub Eestis seaduslik esindaja** ning seetõttu võivad olla raskendatud mitmed toimingud nt perehüvitiste saamine jm.

Ukraina peaminister on pöördunud liikmesriikide, sh Eesti poole ja toonud välja mitu olulist asjaolu Ukraina lastega seoses:

- Ukraina valitsus avaldab tänu kõigile riikidele, kes lapsi ja peresid vastu võtavad, neile vajaliku toe, abi ja turvalise keskkonna tagavad;
- Sõda on viinud paljud pered lahku, on palju lapsi, kelle kontakt vanematega on kadunud või kes on antud lähedaste, sõprade hoole alla. Sellises olukorras suureneb risk õdede-vendade eraldamiseks, laste ebaseaduslikuks paigutamiseks võõrastesse peredesse. Peaminister rõhutab, et perekonnad tuleb hoida koos, st et kui laps viibib Eestis mõne muu saatjaga, kelleks pole tema vanem või seaduslik esindaja, kuid tegemist on lapse jaoks muul moel lähedase isikuga (vanaema, tädi jne), siis ei tohi neid lahutada. Vältida tuleb õdede-vendade lahutamist;
- Ukraina lapsi ei tohi lapsendada! Lastele saab Eestis viibimise ajaks tagada eestkoste, kuid laste lapsendamine ei ole lubatud;
- Tagada tuleb kontroll ilma saatjata või seadusliku esindajata riiki saabunud laste liikumise üle ja neile vajaliku abi osutamine;

Kui kohalik omavalitsus, kelle piirkonnas elas eelnevalt seadusliku esindajata laps, saab teada, et laps on koos saatjaga asunud elama teise kohaliku omavalitsuse piirkonda, tuleb sellest lapsest teist kohalikku omavalitsust teavitada ja info lapse kohta üle anda.

Seadusliku esindajata laps

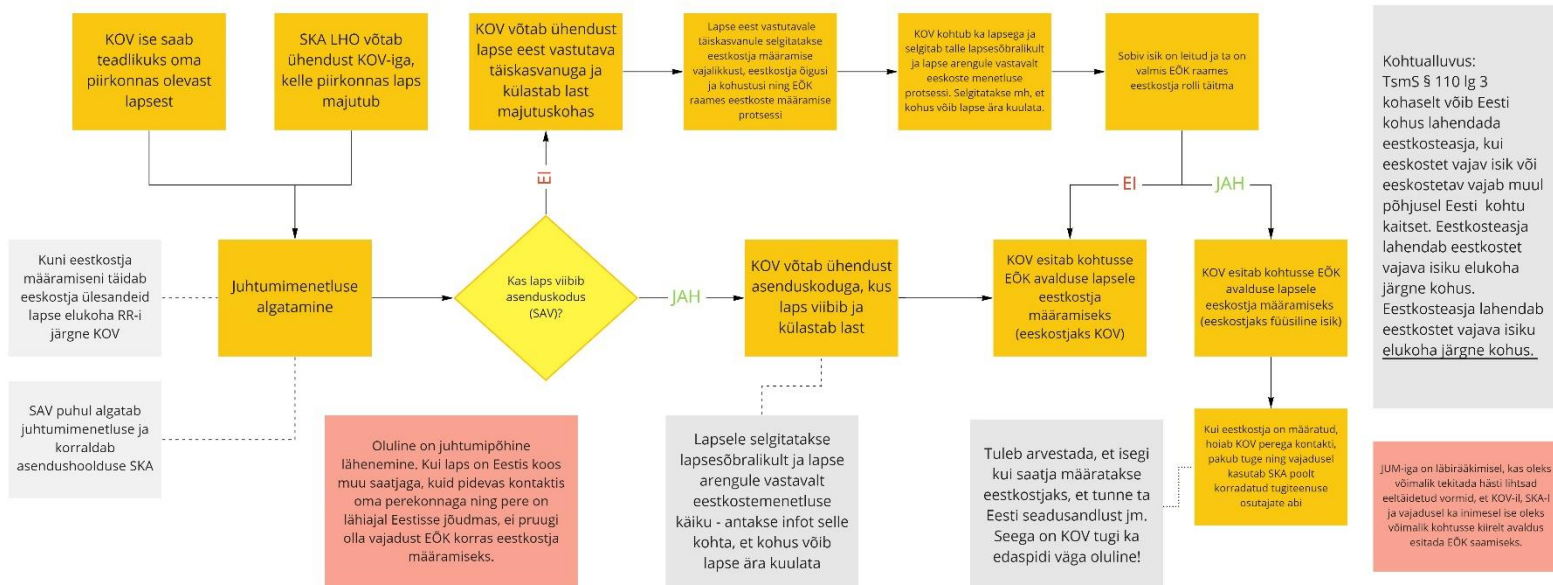
- * Oluline on, et info ilma seadusliku esindajata Eestis viibivast lapsest jõuaks esimesel võimalusel kohalikku omavalitsusse, mille piirkonnas laps elab.

Kui lapsel ei ole Eestis seaduslikku esindajat, täidab kuni eestkostja määramiseni seadusliku esindaja rolli lapse viibimiskoha järgne kohaliku omavalitsuse üksus (KOV). **Viibimiskoha** all on silma peetud antud juhul kohta, kuhu laps on ajutiselt majutatud;

- * Kui info seadusliku esindajata viibivast lapsest jõuab KOV-i (nt SKA või PPA kaudu või muul moel) teeb KOV kindlaks, kas lapsele on vaja määrata riigis viibimise ajaks ajutiselt seaduslik esindaja. Vajadust ajutise eestkoste seadmiseks ei pruugi olla nt juhul kui on teada, et lapse seaduslik esindaja on lähiajal Eestisse jõudmas. Lisaks ei ole eeskostjat vaja määrata nendel juhtudel, kui on teada, et laps koos saatjaga viibib riigis lühiajaliselt (liiguvad edasi järgmisesse riiki). Tegemist ei ole ammendava loeteluga ja iga konkreetset juhtumit tuleb eraldi hinnata;
- * Kui lapsele on vaja määrata ajutine eeskostja, siis tuleb KOV-l selgitada välja, kas lapse saatja on valmis ja võimeline eestkostja kohustusi täitma. Saatjale tuleb selgitada eestkostja õigusi ja kohustusi. Vestelda tuleb ka lapsega ning selgitada talle eestkoste sisu ning suhteid saatjaga, küsida lapse arvamust. Lapsele ja saatjale tuleb selgitada ka eestkoste määramise protsessi ning neid selles toetada;
- * Kui eestkostja on sobiv ja valmis kohustusi täitma ning laps ei ole sellele vastu, esitab KOV kohtusse **esialgse õiguskaitse avalduse ajutise eestkostja määramiseks**. Avaldus esitatakse lapse viibimiskoha järgsesse kohtumajja. Kui KOV vajab tuge, et avalduse koostamine kulgeks viivitusteta, saab KOV tuge SKA **laste heaolu osakonnast**;
- * Kui füüsilisest isikust eestkostjat ei ole võimalik lapsele leida, kuid lapsele on vaja eeskostja määrata, esitab KOV kohtusse taotluse KOV-i määramiseks ajutiselt lapse seaduslikuks esindajaks;
- * Kui lapse eestkostjaks on määratud füüsiline isik, on oluline, et KOV jääks ka ise pere kõrvale toeks ja hoiaks perega regulaarset kontakti. Tuleb arvestada, et eestkostja ei pruugi orienteeruda Eesti seadusandluses ega abi saamise võimalustes. Vajadusel kaasab KOV ka muid toetavaid teenuseid nt asendushoolduse perepõhiseid tugiteenuseid <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-ja-pere/lastekaitse/asendushoolduse-tugiteenused> vm.
- * Paljud riiki saabunud pered on sissetulekuta, seega on oluline, et rahalised vahendid jõuaksid nendeni esimesel võimalusel. Seadusliku esindajata laste osas saab KOV esmalt ise taotleda lapsetoetust (muid perehüvitisi

KOV-le ei maksta). Taotlejaks on sel juhul KOV, toetuse saajaks saab märkida last tegelikult kasvatava isiku. Kui füüsilisest isikust eestkostja määramiseks on avaldus kohtule esitatud, saab toetust taotleda eestkostja kandidaat, kui ta tegelikult last kasvatab. Perehüvitisi makstakse isikutele, kes on saanud ajutise kaitse. Lisainfot perehüvitiste saamise võimaluste kohta leiab <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/ukraina>

11.03 Seadusliku esindajata lapsele eestkoste määramine KOV menetlus

- * Info saatjata alaealise kohta jõuab üldjuhul KOV-i Sotsiaalkindlustusameti (SKA) kaudu. SKA tagab vajalike toimingute tegemise ja turvalise majutuse lapsele esmalt turvakodus, hiljem asendushooldusteenusel. **Saatjata alaealiste teenuse eest tasub SKA;**
- * SKA lastekaitsetöötaja teavitab kohalikku omavalitsust eestkoste seadmise vajalikkusest ning vajadusel abistab KOV-i lastekaitsetöötajat avalduse koostamisel. Samuti korraldab saatjata alaealisele välismaalasele ligipääsu õigusabile ja tõlketeenusele;
- * Saatjata alaealisele välismaalasele **on vaja määrata eestkostja ehk seaduslik esindaja**. Kuni eestkostja määramiseni täidab lapse eestkostja ülesandeid rahvastikuregistrisse kantud lapse elukoha järgne kohalik omavalitsus. Kui last ei ole kantud rahvastikuregistrisse, täidab eestkostja ülesandeid lapse viibimiskoha järgne kohalik omavalitsus. **Viibimiskoha** all on silma peetud antud juhul kohta, kuhu laps on ajutiselt majutatud;

- * Saatjata alaealist käsitletakse kui abivajavat last, kellele abi andmisel tuleb rakendada juhtumikorralduse põhimõtteid. **Juhtumikorralduse põhimõtete jälgimise tagab SKA.**

Täpsem info saatjata alaealiste ja nende abistamise kohta on leitav Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/ukraina>

